

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของผู้ติดยาเสพติด คัดจำแนกตาม การอบรมเลี้ยงดู และการสนับสนุนทางสังคม ของผู้ติดยาเสพติด โดยทำการศึกษาจากผู้ที่เคยติดยาเสพติด ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มในสถานบริการ โรงพยาบาลรัฐบุรีรัมย์ และสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จำนวน 150 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มผู้ที่เคยติดยาเสพติด ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มในสถานบริการ 2 แห่ง คือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (บ้านพิชิตใจ) จำนวน 100 คน และโรงพยาบาลรัฐบุรีรัมย์ จำนวน 400 คน รวม 500 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Simple random sampling โดยการจับสลากจากรายชื่อ จากผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มจากสถานบริการ 2 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 500 คนโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ บุญชม ศรีสะอาด (2535) ที่กล่าวว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้กันแพร่หลายมีจำนวนตั้งแต่ 15 -30% ของประชากรทั้งหมด ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีทั้งสิ้น 150 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลคำถามที่ใช้ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ติดยาเสพติด ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ชนิดของยาที่คิดระยะเวลาในการติดยา บุคคลที่ทักอาสัยด้วย สิ่งที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่ามีปัญหาหนักที่สุด และผู้ที่กลุ่มตัวอย่างไปขอคำปรึกษาเวลามีปัญหา สถานบริการที่เคยไปรับบริการ ตลอดจนสาเหตุของการเลิกเสพยาเสพติด

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 นำตัวแปรด้านต่างๆ ของวิธีการอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบประชาธิปไตย แบบควบคุม และแบบทอดทิ้งและประกอบกับแบบสอบถาม พรหมพร เอกพัฒน์ (2535) มาปรับปรุงใหม่ ให้สอดคล้องกับลักษณะครอบครัวผู้ศึกษาแพทย์คิด แล้วไปสร้างประเด็นคำถาม ได้ประเด็นคำถาม 45 ข้อ ตามด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 15 ข้อ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม 15 ข้อ และด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง 15 ข้อ

1.2 นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre-test) กับสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ราชดำริ) จำนวน 30 คนก่อนการเก็บข้อมูลจริง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95 เนื่องจากค่าความเชื่อมั่นสูง จึงมีการปรับปรุงข้อคำถามเล็กน้อยโดยไม่มีการตัดข้อคำถามแต่อย่างใด แบบสอบถามส่วนนี้จึงประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 45 ข้อ

2.3 ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ติดยาเสพติด บอกถึงความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา โดยกำหนดค่าเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด
- 4 หมายถึง เป็นจริงมาก
- 3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง
- 2 หมายถึง เป็นจริงน้อย
- 1 หมายถึง ไม่เป็นจริงเลย

2.4 เกณฑ์การแบ่งกลุ่มตามวิธีการอบรมเลี้ยงดู

จากลักษณะแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นข้อความถามถึงการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาในด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง อย่างละ 15 ข้อ ถ้าคนใดได้คะแนนตอนหนึ่งตอนใดมากกว่าคะแนนในตอนรองลงมา โดยความต่างนั้นมากกว่า 3 คะแนน จะถือว่า คนนั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามประเภทนั้น ๆ ที่ได้รับคะแนนสูงสุด แต่ถ้าความแตกต่างต่ำกว่า 3 คะแนน ให้ตัดทิ้งไปเพราะถือว่าไม่มีความแตกต่างกันในการอบรมเลี้ยงดู การที่ตัดความแตกต่างกันเกิน 3 คะแนนนั้นไป เพื่อที่จะได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามประเภทการอบรมเลี้ยงดูได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และพิจารณาจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ถ้ากลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 200 คน ก็จะใช้เกณฑ์การแบ่ง 3

คะแนนเพราะถ้ากลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 200 คนถ้านำมาเปรียบเทียบกัน ต้องใช้เกณฑ์ คะแนนมากกว่า 3 คะแนนจึงถือว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน บรอนเฟินเบรนเนอร์ (Bonfenbrenner 1987) ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การแบ่งกลุ่มของวิธีการอบรมเลี้ยงดู

กลุ่มตัวอย่าง	การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย	การอบรมเลี้ยงดูแบบ ทอดทิ้ง	การอบรมเลี้ยงดูแบบ ควบคุม
คนที่ 1	50	30	20
คนที่ 2	42	18	40

จากตัวอย่างตารางที่ 3.1 จะเห็นได้ว่า คะแนนคนที่ 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เพราะมีคะแนนสูงกว่าคะแนนรองลงมามากกว่า 3 คะแนน ส่วนคนที่ 2 ถูกตัดทิ้งเพราะคะแนนที่สูงสุด กับคะแนนรองลงมาต่างกันน้อยกว่า 3 คะแนนจะทำให้ไม่มีความแตกต่างกันในวิธีการอบรมเลี้ยงดูอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 นำตัวแปร ที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารไปสร้างประเด็นคำถาม โดยศึกษาจากแบบสอบถามของ สุพัตรา แก้วประดิษฐ์ (2535:38) ได้ประเด็นคำถามจำนวน 37 ข้อ เป็นคำถามถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ ด้านการยอมรับและเห็นคุณค่า ด้านการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสารและคำแนะนำ

3.2 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาแพทย์จิตที่สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ราชคำริ) จำนวน 30 คน ก่อนการเก็บข้อมูลจริง และนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.92

3.3 ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง โดยกำหนดค่าเป็นมาตรประเมินค่า (Rating scales) 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด
- 4 หมายถึง เป็นจริงมาก
- 3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง
- 2 หมายถึง ไม่ค่อยเป็นจริง
- 1 หมายถึง ไม่เป็นจริงเลย

ระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อของการสนับสนุนทางสังคมจะนำมารวมเข้าด้วยกันในแต่ละด้าน คะแนนรวมในแต่ละด้านจะนำมาจัดเป็น 3 ระดับด้วยวิธี (Strauss, 1994)

คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด
จำนวนระดับ

การสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางด้านอารมณ์

มาก	36.68	-	50.00
ปานกลาง	23.34	-	36.67
น้อย	10.00	-	23.33

การสนับสนุนด้านการยอมรับและเห็นคุณค่า

มาก	14.68	-	20.00
ปานกลาง	9.34	-	14.67
น้อย	4.00	-	9.33

การสนับสนุนด้านด้านการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

มาก	25.68	-	35.00
ปานกลาง	16.34	-	25.67
น้อย	7.00	-	16.33

การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสาร การแนะนำ และด้านสิ่งของ

เงิน บริการ

มาก	29.36	-	40.00
ปานกลาง	18.68	-	29.34
น้อย	8.00	-	18.67

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 นำตัวแปรการปรับตัวทางสังคม ไปสร้างประเด็นคำถาม ได้ประเด็นคำถามจำนวน 44 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ การรู้จักตนเองและเห็นคุณค่า ความมั่นคงทางจิตใจ ความวิตกกังวลหวัหวลกลัว การให้ความรักและรับความรัก ความสามารถในการเข้ากลุ่มและร่วมกิจกรรมกลุ่มกับผู้อื่นได้ ทักษะคนที่ติดต่อกลุ่มและสังคม ความสามารถในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้

4.2 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างผู้ติดยาเสพติด

(ราชดำริ) จำนวน 30 คน ก่อนการเก็บข้อมูลจริง หากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.89

4.3 ลักษณะแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง โดยกำหนดค่าเป็นมาตราประเมินค่า (Rating scales) 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด
- 4 หมายถึง เป็นจริงมาก
- 3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง
- 2 หมายถึง ไม่ค่อยเป็นจริง
- 1 หมายถึง ไม่เป็นจริงเลย

จากนั้นนำคะแนนระดับการปรับตัวแต่ละข้อมารวมกันในแต่ละด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้คณะผู้ช่วยวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยจะอธิบายแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจอย่างชัดเจน และให้ลองทำแบบสัมภาษณ์ ถ้าไม่เข้าใจคำถามแต่ละประเด็นให้ซักถาม จนกว่าเข้าใจ และสามารถลงเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างดี และสามารถอธิบายได้เมื่อมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่เข้าใจ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทำหนังสือขออนุมัติหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เก็บรวบรวมข้อมูลทุกวันพุธของสัปดาห์ ที่มีกิจกรรมกลุ่มโดยทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม 2543

3. ก่อนเก็บข้อมูล ผู้ช่วยวิจัยแนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์ ในการทำวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างตอบ จะถูกปิดไว้เป็นความลับ โดยการนำเสนอผลงานวิจัยจะนำเสนอ เป็นภาพรวม ไม่บ่งชี้ว่าเป็นของผู้ใด

4. ผู้ช่วยวิจัยสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปก่อน และสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูและการสนับสนุนทางสังคม โดยใช้เวลาประมาณคนละ 45 นาที ผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้ใส่ข้อมูลในแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของการปรับตัวทางสังคม จำแนกตามลักษณะของวิธีการ

อบรมเลี้ยงดู และการสนับสนุนทางสังคม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance)

3. ทดสอบหาค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ละคู่ โดยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ้ (Sheffe')

